

DIE OPLEIBAARHEID VAN DIE KIND
MET DOWNSINDROOM

Ingedien deur

IZAK NICOLAAS STEYN, B.A., B.Ed.

Verhandeling goedgekeur vir gedeeltelike nakoming
van die vereistes vir die graad

MAGISTER EDUCATIONIS

AAN DIE

POTCHEFSTROOMSE UNIVERSITEIT VIR
CHRISTELIKE HOËR ONDERWYS

Studieleier: Prof. dr. H.B. KRUGER

Potchefstroom
1975

DANKBETUIGING

Met die voltooiing van hierdie studie wil ek graag my hoogste waardering uitspreek teenoor my studieleier, prof. dr. H.B. Kruger, vir sy vriendelike en bekwame leiding, aanmoediging en wetenskaplike insig.

Verder wil ek graag dank betuig aan:-

My kollegas vir die vertrouwe en aanmoediging wat ek in 'n ryke mate ontvang het;

Al die opleidingsentrums wat die tyd kon vind om belangrike gegewens te verstrek en so mee te help tot 'n beter begrip van die opleibare geestelik vertraagde Downsindroomkind;

Mev. H. Müller vir die tik-, druk- en bindwerk van die verhandeling;

My eggenote, Jeannette en my ouers vir al die aanmoediging, onderskraging en opofferings tydens die studie. Hulle aandeel in hierdie verband dra my hoogste waardering weg.

Die Skrywer

INHOUD

1. PROBLEEMSTELLING, DOEL, METODE EN PROGRAM VAN ONDERSOEK	1-
2. BEGRIPSBEPALING IN DIE BREEË.....	7-
3. DOWNSINDROOM OF MONGOLISME	18
4. PERSOONLIKHEIDSKENMERKE VAN DIE KIND MET DOWNSINDROOM	37
5. DOWNSINDROOM IN DIE HIËRARGIE VAN VERSTANDELIKE EN GEESTELIKE VERTRAAGDHEID.....	52-
6. TERAPIE EN DOWNSINDROOM	58
7. EMPIRIESE ONDERSOEK: VRAELYSMETODE	69
8. OPLEIDINGSGELEENTHEDE VIR OPLEIBARE GEESTELIK VER= TRAAGDE DOWNSINDROOMKINDERS	74-
9. GROEPERINGSKRITERIA VIR OPLEIBARE GEESTELIK VERTRAAGDE DOWNSINDROOMKINDERS	92
10. OPLEIDINGSPROGRAM VIR OPLEIBARE GEESTELIK VERTRAAGDE DOWNSINDROOMKINDERS IN DIE OPLEIDING= SENTRUM	116
11. SAMEVATTING, GEVOLGTREKKINGS EN AANBEVELINGS	148
SUMMARY	169
<u>BYLAE</u>	
<u>Bylaag 1</u>	182

Vraelys om inligting in te win rakende bestaande klassifiseringswyses en opleidingsprogramme vir die kind met Downsindroom (Mongolisme) in die Junior opleidingsentrum

<u>Bylaag 2</u>	187
Begeleidende brief	
<u>Bylaag 3</u>	189
Opvolgbrief	
Geraadpleegde bronne	190

INHOUDSOPGAWE

<u>HOOFSTUK 1</u>	Probleemstelling, doel, metode en program van ondersoek	1
1.	ORIËTERING	1
1.1	Inleiding	1
1.2	Probleemstelling	3
1.3	Doel van die ondersoek	3
1.4	Metode van ondersoek	4
1.5	Program van die ondersoek	5
<u>HOOFSTUK 2</u>		
2.	BEGRIPSBEPALING IN DIE BREË.....	7
2.1	Inleiding	7
2.2	Gestremdheid	7
2.2.1	Motoriese gestremdheid	8
2.2.2	Sintuiglike gestremdheid	9
2.2.3	Gestremdhede in die affektief-strewende lewe	9
2.2.4	Gedragsgestremdheid	9
2.2.5	Verstandelike en geestelike gestremdheid	10
2.3	Opvoeding	13
2.4	Onderwys	14
2.5	Opleiding	14
2.6	Opvoedbaarheid	15
2.7	Opleibaarheid	15
2.8	Onopleibaarheid	17
2.9	Samevatting	17

HOOFSTUK 3

3. DOWNSINDROOM OF MONGOLISME	18
3.1 Inleiding	18
3.2 Terminologie	18
3.2.1 Mongolisme	18
3.2.2 Onvoltooide kind	19
3.2.3 Kongenitale akromikrie	19
3.2.4 G1 Trisomie	20
3.2.5 Downsindroom	20
3.3 Etiologie van Downsindroom	21
3.3.1 Endogene faktore	21
3.3.1.1 Chromosoomstudies	21
3.3.1.2 Sitogenetiese meganismes in Downsindroom	22
3.3.2 Eksogene faktore	26
3.3.2.1 Pituïtêre hipofunksionering	26
3.3.2.2 Tiroïde (skildklier)afwykings	27
3.3.2.3 Patologie van die sentrale senustelsel	27
3.3.2.4 Ouderdom van die moeder	28
3.3.2.5 Gesondheid van die moeder	29
3.3.2.6 Gebrek aan vitamine A	29
3.4 Kliniese diagnose op grond van fisiese stigmata	30
3.5 Ontwikkeling in die voorskoolse jare (0 - 6 jr.)	33
3.5.1 Motoriese ontwikkeling	34
3.5.2 Taalontwikkeling	34
3.5.3 Persoonlik-sosiale ontwikkeling	35
3.5.4 Verspreiding van ontwikkelingskwosient en I.K.	35

3.6 Samevatting	36
-----------------------	----

HOOFSTUK 4

4. PERSOONLIKHEIDSKENMERKE VAN DIE KIND MET DOWNSINDROOM	37
4.1 Inleiding	37
4.2 Persoonlikheidsontwikkeling	37
4.2.1 Intelligensie	37
4.2.2 Die verband tussen intelligensie en waarneembare fisiese stigmata	40
4.2.2.1 Die verband tussen liggaamsbou, fisiese stigmata en intelligensie	40
4.2.2.2 Die verband tussen die subtypes van Down= sindroom en intelligensie	40
4.2.3 Emosionele response	43
4.2.3.1 Blymoedigheid	43
4.2.3.2 Koppigheid	43
4.2.4 Sosiale aanpasbaarheid	44
4.2.5 Nabootsing	45
4.2.6 Spraak- en taalontwikkeling	45
4.2.7 Motoriese en sensoriese vaardighede	49
4.3 Samevatting	50

HOOFSTUK 5

5. DOWNSINDROOM IN DIE HIËRARGIE VAN VERSTANDELIKE EN GEESTELIKE VERTRAAGDHEID	52
5.1 Inleiding	52
5.2 Verstandelike en geestelike vertraagtheid (I.K. 0 - 80)	52

5.2.1 Opvoedbare of verstandelik vertraagde (I.K. 50 - 80)	54
5.2.2 Opleibare geestelik vertraagde (I.K. 30 - 50)	55
5.2.3 Onopleibare geestelik vertraagde (I.K. 0 - 30)	56
5.3 Samevatting	56

HOOFSTUK 6

6. TERAPIE EN DOWNSINDROOM	58
6.1 Inleiding	58
6.2 Probleme by die implementering van terapeutiese programme	58
6.3 Medisinale terapie	59
6.3.1 Tiroïde (skildklier) behandeling	59
6.3.2 Vitamine behandeling	60
6.3.3 Pituïtêre-hormoon behandeling	61
6.4 Invloed van medisinale terapie op verstandelike ontwikkeling	61
6.5 Musiekterapie	63
6.6 Spraakterapie	63
6.7 Praktiese implikasies van die terapie vir die opleiding van die Downsindroomkind	66
6.8 Samevatting	68

HOOFSTUK 7

7. EMPIRIESE ONDERSOEK: VRAELYSMETODE	69
7.1 Inleiding	69
7.2 Motivering van die ondersoekmiddel	69
7.3 Samestelling en toepassing van die vraelys (Bylaag 1)	70

7.3.1	Doelstellings met die vraelys	70
7.3.2	Lengte van die vraelys	71
7.3.3	Rangskikking van vrae	71
7.3.4	Respondente	71
7.3.5	Begeleidende brief (Bylaag 2)	72
7.3.6	Die opvolgbrief (Bylaag 3)	72
7.3.7	Terugontvangstes	72
7.3.8	Samevatting	73

HOOFSTUK 8

8.	OPLEIDINGSGELEENTHEDE VIR OPLEIBARE GEESTELIK VERTRAAGDE DOWNSINDROOMKINDERS	74
8.1	Inleiding	74
8.2	Opleidingsentrums vir die opleibare geestelik vertraagdes wat in die ondersoek ingesluit is	75
8.3	Voorkoms van opleibare geestelik vertraagde Downsindroomkinders in opleidingsentrums	79
8.4	Beheerinstansies van opleidingsentrums	82
8.5	Skoolafdelings in die opleidingsentrums	83
8.6	Grootte van groepe in die opleidingsentrums, soos bepaal deur die getal personelede	84
8.7	Inrigtingversorging in teenstelling met tuisver= sorging	86
8.8	Finansiering vir die instandhouding van die sentrum	90
8.9	Samevatting	91

HOOFSTUK 9

9. GROEPERINGSKRITERIA VIR OPLEIBARE GEESTELIK VERTRAAGDE DOWNSINDROOMKINDERS	92
9.1 Inleiding	92
9.2 Groeperingskriteria vir die opleibare geestelik vertraagde kinders	92
9.2.1 I.K. as kriterium	96
9.2.2 Chronologiese ouderdom as kriterium	98
9.2.3 Verstandsouderdom as kriterium	98
9.2.4 Visueel-motoriese vaardighede as kriterium	99
9.2.5 Sosiale aanpassing	100
9.3 Verskille in vaardighede tussen groepe Downsindroom- en nie-Downsindroom opleibare geestelik vertraagde kinders in die algemeen	101
9.3.1 Vraelysresponse	101
9.3.2 Navorsingsresultate	102
9.3.3 Bespreking van afsonderlike vaardighede	106
9.3.3.1 Visueel-motoriese vaardighede	106
9.3.3.2 Selfsorg	107
9.3.3.3 Skolastiese werk	108
9.3.3.4 Sosiale aanpassing	109
9.4 Kriteria vir die bevordering van alle opleibare geestelik vertraagdes	110
9.5 Groeperingskriteria vir opleibare geestelik ver- traagde Downsindroomkinders	112
9.5.1 Afleidings uit vraelysresponse	112
9.5.2 Navorsingsresultate uit die literatuur	112
9.5.3 Gevolgtrekking	113

9.6 Samevatting	114
-----------------------	-----

HOOFSTUK 10

10. OPLEIDINGSPROGRAM VIR OPLEIBARE GEESTELIK VERTRAAGDE DOWNSINDROOMKINDERS IN DIE OPLEIDINGSENTRUM	116
10.1 Inleiding	116
10.2 Die noodsaaklikheid van 'n spesiaal aangepaste oplei= dingsprogram vir die opleibare geestelik vertraagde Downsindroomkind	117
10.2.1 Bespreking van vraelysresponse	117
10.2.2 Opsomming van spesifieke agterstande en besondere vaardighede by die opleibare geestelik vertraag= de Downsindroomkind	121
10.3 Verskille in vaardighede by Downsindroomkinders van dieselfde chronologiese ouderdom	122
10.4 Meetmiddels om die funksioneringsvlak van bepaalde vaardighede vas te stel	123
10.4.1 Psigometriese en diagnostiese hulpmiddels deur opleidingsentrums genoem	124
10.4.1.1 Die Individuele Skaal van die Nasionale Buro vir Opvoedkundige en Maatskaplike Navorsing	124
10.4.1.2 Goodenough-Draw-a-Man Test	124
10.4.1.3 Die Nuwe Suid-Afrikaanse Individuele Skaal	126
10.4.1.4 Die Merrill Palmer Scale of Mental Tests	126
10.4.1.5 Die Wechsler Intelligence Scale for Children	127
10.4.1.6. Die Stanford-Binet Intelligence Scale	127
10.4.1.7 Vineland Social Maturity Scale	128
10.4.2 Die Gunzburg Progress Assessment Charts	130
10.5 Opleidingsprogram vir die opleibare geestelik vertraagde Downsindroomkind	133

10.5.1	Self-help vaardighede	134
10.5.2	Liggaamsbeeld en persepsuele ontwikkeling	137
10.5.3	Kommunikasie	139
10.5.4	Sosialisering	141
10.5.5	Beroepsmatige aktiwiteite	141
10.6	Opleibaarheid	142
10.7	Samevatting	146

HOOFSTUK 11

11.	SAMEVATTING, GEVOLGTREKKINGS EN AANBEVELINGS	148
11.1	Inleiding	148
11.2	Probleemstelling	149
11.3	Doel van ondersoek	149
11.4	Begripsbepaling in die breë	149
11.4.1	Gestremdheid	149
11.4.1.1	Motoriese gestremdheid	149
11.4.1.2	Sintuiglike gestremdheid	150
11.4.1.3	Gestremdhede in die affektief-strewende lewe	150
11.4.1.4	Gedragsgestremdheid	150
11.4.1.5	Verstandelike en geestelike gestremdheid	150
11.4.2	Opvoeding	150
11.4.3	Onderwys	151
11.4.4	Opleiding	151
11.4.5	Opvoedbaarheid	151
11.4.6	Opleibaarheid	151
11.4.7	Onopleibaarheid	151
11.4.8	Downsindroom	152

11.5	Etiologie van Downsindroom	152
11.5.1	Endogene faktore	152
11.5.2	Eksogene faktore	153
11.6	Kliniese diagnose met geboorte	153
11.7	Persoonlikheidskenmerke van die Downsindroomkind	153
11.7.1	Intelligensie	153
11.7.2	Emosionele response	154
11.7.3	Sosiale aanpasbaarheid	154
11.7.4	Nabootsing	154
11.7.5	Spraak- en taalontwikkeling	155
11.8	Kategorieë verstandelike en geestelike ver= traagtheid	155
11.8.1	Opvoedbare of verstandelik vertraagde	155
11.8.2	Opleibare geestelik vertraagde	155
11.8.3	Onopleibare geestelik vertraagde	155
11.9	Terapie en Downsindroom	156
11.9.1	Medisinale terapie	156
11.9.2	Musiekterapie	156
11.9.3	Spraakterapie	156
11.10	Empiriese ondersoek	157
11.10.1	Metode van ondersoek	157
11.10.2	Terugontvangstes	157
11.11	Aanbieding van response	157
11.11.1	Voorkoms van opleibare geestelik vertraagde Downsindroom- en nie-Downsindroomkinders in opleidingsentrums wat die vraelys voltooi het	157
11.11.2	Beheerinstansies van opleidingsentrums	158

11.11.3	Skoolafdelings wat deur die verskillende op=leidingsentrums ingestel is	158
11.11.4	Grootte van groepe in die opleidingsentrums, soos bepaal deur die getal personeellede	158
11.11.5	Inrigtingversorging in teenstelling met tuisversorging	158
11.11.6	Finansiering vir die instandhouding van die sentrums	159
11.11.7	Groeperingskriteria vir die opleibare geestelik vertraagde kinders	159
11.11.8	Verskille in vaardighede tussen groepe Downsindroom-en nie-Downsindroom opleibare geestelik vertraagde kinders in die algemeen	159
11.11.9	Kriteria vir die bevordering van alle opleibare geestelik vertraagdes	160
11.11.10	Die noodsaaklikheid vir 'n spesiaal aangepaste opleidingsprogram vir die opleibare geestelik vertraagde Downsindroomkind	160
11.11.11	Verskille in vaardighede by Downsindroomkinders van dieselfde chronologiese ouderdom	161
11.11.12	Meetmiddels om die funksioneringsvlak van bepaalde vaardighede vas te stel	161
11.11.13	Opleibaarheid	162
11.12	Aanbevelings	162
11.12.1	Aanbevelings met betrekking tot opleidingsgeleent=hede vir die opleibare geestelik vertraagde Downsindroomkind	162
11.12.2	Aanbevelings in verband met groeperingskriteria vir die opleibare geestelik vertraagde Downsindroomkind	164
11.12.3	Aanbevelings in verband met die opleidingsprogram vir die opleibare geestelik vertraagde Downsin=droomkind	165

11.12.4 Aanbevelings ten opsigte van verdere navorsing	166
11.13 Slotopmerkings	167

LYS VAN TABELLE

8.1	Naam en beheerliggaam van opleidingsentrums, en die getal opleibare geestelik vertraagde kinders wat daaglik opleiding ontvang	75
8.2	Voorkoms van opleibare geestelik vertraagde Down=sindroom- en nie-Downsindroomkinders in opleiding=sentrums wat die vraelys voltooi het	80
8.3	Getal opleidingsentrums volgens tipe beheerinstansies	82
8.4	Skoolafdelings wat deur die verskillende opleiding=sentrums ingestel is	83
8.5	Verhouding tussen getal personeellede en totale aantal opleibare geestelik vertraagdes in die onderskeie sentrums	84
8.6	Getal opleibare geestelik vertraagde Downsindroom=kinders tussen die ouderdomme:6 - 8 jr., 9 - 12 jr. en 13 - 16 jr. in Junior opleidingsentrums, wat in 'n inrigting of ouerhuis versorg word	87
9.1	Groeperingskriteria in gebruik by die verskillende sentrums	94
9.2	I.K.'s van opleibare geestelik vertraagde Downsindroomkinders	96
9.3	Vergelyking van opleibare geestelik vertraagde Down=sindroom- met opleibare geestelik vertraagde nie-Downsindroomkinders met betrekking tot bepaalde vaardighede	101
9.4	Resultate van studies in verband met die vergelyking van vaardighede by opleibare geestelik vertraagde Downsindroom- en opleibare geestelik vertraagde nie-Downsindroomkinders	103

9.5	Bevorderingskriteria vir alle opleibare geestelik vertraagdes	111
10.1	Die noodsaaklikheid van 'n spesiaal aangepaste program vir die Downsindroomkind	118
10.2	Verskille in vaardighede by Downsindroom= kinders onderling	122
10.3	Meetmiddels wat gebruik is om vermoëns van Downsindroomkinders te bepaal	123
10.4	Beklemtonings in die opleidingsprogram vir die opleibare geestelik vertraagde Downsindroomkind	135
10.5	Die moontlikheid tot die verhoging van die ver= standsouderdom van die opleibare geestelik ver= traagde Downsindroomkind	143
